

LEGI COMENTATE

Ștefan NAUBAUER

Legea organizării și exercitării profesiei de avocat

**Explicații teoretice și practice
(articolele 1-27)**

- Ediția a II-a, revăzută și adăugită -

Ștefan Naubauer

Legea organizării și exercitării profesiei de avocat

**Explicații teoretice și practice
(articolele 1-27)**

- Ediția a II-a, revăzută și adăugită -

**Universul Juridic
București
-2021-**

Capitolul I

Dispoziții generale

Articolul 1

(1) Profesia de avocat este liberă și independentă, cu organizare și funcționare autonome, în condițiile prezentei legi și ale statutului profesiei.

(2) Profesia de avocat se exercită numai de avocații înscrși în tabloul baroului din care fac parte, barou component al Uniunii Naționale a Barourilor din România, denumită în continuare U.N.B.R.

(3) Constituirea și funcționarea de barouri în afara U.N.B.R. sunt interzise. Actele de constituire și de înregistrare ale acestora sunt nule de drept. Nulitatea poate fi constatată și din oficiu.

EXPLICAȚII:

1. Primul alineat al art. 1 din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat¹ (în continuare, *Legea*) consacră principiile *libertății, independenței și autonomiei* exercitării profesiei de avocat². Textul se coroborează cu dispozițiile art. 48 alin. (1) din Lege, conform cărora profesia de avocat este organizată și funcționează în baza *principiului autonomiei*, în limitele competențelor prevăzute în această lege, precum și cu dispozițiile art. 49 alin. (2) din Lege corelat cu art. 63 alin. (1) și art. 64 alin. (1) teza întâi din Statutul profesiei de

¹ Republicată în M. Of. nr. 440 din 24 mai 2018, cu modificările și completările aduse prin: Legea nr. 46/2019 privind modificarea art. 61 alin. (1) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (publicată în M. Of. nr. 191 din 11 martie 2019); Legea nr. 142/2019 privind modificarea și completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (publicată în M. Of. nr. 598 din 19 iulie 2019); Legea nr. 100/2020 privind completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (publicată în M. Of. nr. 579 din 1 iulie 2020); Legea nr. 184/2021 privind modificarea art. 16 din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (publicată în M. Of. nr. 658 din 2 iulie 2021).

² Șt. Naubauer, *Principiile fundamentale ce guvernează exercitarea profesiei de avocat în România*, în *Pandectele Române* nr. 4/2010, pp. 66 și 67.

avocat³ (în continuare, *Statutul*) care prevăd că baroul are personalitate juridică, patrimoniu și buget propriu.

Statutul declară la art. 6 alin. (1) că *libertatea și independența profesiei de avocat* sunt principii în baza cărora avocatul promovează și apără drepturile, libertățile și interesele legitime ale clienților, aceste principii definind statutul profesional al avocatului și garantând activitatea sa profesională. Același act normativ secundar prevede, la art. 4 alin. (1), că profesia de avocat este organizată și funcționează în baza principiului *autonomiei și descentralizării*, în condițiile prevăzute de Lege și Statut. Tot în Statut se menționează, la art. 62, că *independența profesiei, autonomia baroului și exercitarea liberă a profesiei de avocat* nu pot fi îngrădite sau limitate prin actele autorităților administrației publice, ale instanțelor judecătorești, ale Ministerului Public sau ale altor autorități, decât în cazurile și în condițiile expres prevăzute de lege.

Reținem și dispozițiile art. 17 alin. (2) din Codul deontologic al avocatului român⁴: avocatura ca profesie juridică, pentru asigurarea independenței proprii și a fiecărui avocat⁵ în parte, este ferită de intervenționismul statului, atât în reglarea internă a profesiei, cât și în activitatea desfășurată de fiecare avocat.

1.1. Avocatura este o profesie liberă, prin care se înțelege profesia exercitată de o persoană pe cont propriu, fără a fi angajată permanent într-o instituție sau întreprindere⁶. Din această trăsătură fundamentală decurge libertatea avocatului în exercitarea profesiei sale: avocatul este *liber* să își aleagă, să schimbe și să dispună în tot sau în parte de forma de exercitare a profesiei, în condițiile prevăzute de Lege și de Statut [art. 6 alin. (2) din Statut]; avocatul este *liber* să opteze și să își

³ Adoptat prin Hotărârea Consiliului U.N.B.R. nr. 64/2011 și publicat în M. Of. nr. 898 din 19 decembrie 2011, cu modificările și completările ulterioare.

⁴ Adoptat prin Hotărârea Consiliului U.N.B.R. nr. 268/2017 și publicat la adresa: https://www.unbr.ro/wp-content/uploads/2017/09/01-Hotarare-Consiliu-268-2017_aprobare-Cod-deontologic_comunicata.pdf.

⁵ A se vedea *infra*, explicațiile art. 2 alin. (1) din Lege.

⁶ *Dicționarul explicativ al limbii române*, Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan”, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998, p. 855. Nu poate fi reținută opinia în sensul că «Sintagma „profesie liberă” sugerează, a contrario, și existența unor profesii care nu sunt libere, ceea ce ar reprezenta muncă forțată sau obligatorie, cu violarea art. 4 din Convenția europeană a drepturilor omului și a art. 42 din Constituția României, republicată.» – C.-L. Popescu, *Legalitatea, continuitatea și unicitatea ordinului profesional al avocaților din România. Partea I*, în *Curierul Judiciar* nr. 1/2007, p. 36, nota de subsol nr. 4.

schimbe în orice moment opțiunea pentru una dintre formele de exercitare a profesiei prevăzute de Lege⁷ [art. 182 alin. (1) din Statut]; în exercitarea profesiei, avocatul *nu poate fi supus niciunei restricții, presiuni, constrângeri sau intimidări* din partea autorităților sau instituțiilor publice ori a altor persoane fizice sau juridice [art. 7 alin. (3) teza întâi din Statut] etc.

Este locul aici să subliniem și o altă caracteristică esențială a avocaturii, aceea de profesie *liberală*⁸, în sensul⁹ că *depinde de un ordin*¹⁰, *de un organism profesional, remunerarea în cadrul său neavând caracter comercial*. De altfel, însăși Curtea Constituțională a considerat *fundamental* principiul potrivit căruia „profesia de avocat este o profesie *liberală* și independentă” (s.n.)¹¹.

1.2. Independența profesiei de avocat¹² presupune organizarea și funcționarea ei *în afara oricărei imixțiuni din partea statului*¹³. Independența funcțională a avocaturii, ce se manifestă în raporturile cu organele statale¹⁴, nu trebuie însă confundată cu independența avocatului¹⁵, aceasta din urmă decurgând din cea dintâi¹⁶.

1.3. Din perspectiva organizării *interne* a profesiei de avocat pe baza principiului *autonomiei*, s-a subliniat¹⁷ că reforma esențială adusă

⁷ A se vedea *infra*, explicațiile art. 5 alin. (1) din Lege.

⁸ F.I.A. Baias, *Principiile profesiei de avocat în lumina dispozițiilor Legii nr. 51/1995*, în Dreptul nr. 10-11/1995, p. 36.

⁹ *Le petit Larousse*, Ed. Larousse, Paris, 1994, p. 599.

¹⁰ În accepția de Corp profesional.

¹¹ Decizia nr. 45/1995, publicată în M. Of. nr. 90 din 12 mai 1995.

¹² Cu ocazia deschiderii conferinței avocaților din Paris, la 21 noiembrie 1887, decanul Émile Durier sublinia că „Independența este cel mai important privilegiu al profesiunii noastre, constituind condițiunea ei esențială.” – D.C. Popescu, *Conferența avocaților*, în ziarul (devenit ulterior revistă) Dreptul nr. 86 din 10 decembrie 1887, p. 682.

¹³ F.I.A. Baias, *Principiile profesiei de avocat în lumina dispozițiilor Legii nr. 51/1995*, *cit. supra*, pp. 29 și 32.

¹⁴ T.C. Briciu, în D. Oancea (coordonator), *Legea privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat. Comentariu pe articole*, ediția 2 – revăzută și adăugită –, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 10.

¹⁵ F.I.A. Baias, *Principiile profesiei de avocat în lumina dispozițiilor Legii nr. 51/1995*, *cit. supra*, p. 32.

¹⁶ A se vedea *infra*, explicațiile art. 2 alin. (1) din Lege.

¹⁷ T. Savu, în T. Savu, Șt. Naubauer, *Comentariile noului cadru legal privind profesia de avocat*, Ed. Universul Juridic, București, 2004, pp. 11 și 148.

de Legea nr. 255/2004¹⁸ a constat în sporirea *autonomiei organizatorice și decizionale a baroului* și în crearea unei structuri instituționale la nivel național (U.N.B.R.), în cadrul căreia interesele barourilor să fie apărute și reglementate mai eficient. Existența unei uniuni a barourilor se impune însă și în condițiile *descentralizării* activității acestora, pentru asigurarea *soluționării unitare* a problemelor legate de profesie, aspect ce nu s-ar putea realiza în absența unei asemenea structuri la nivel național¹⁹.

Organizarea avocaturii este reglementată într-o structură și cu o administrare proprii în cadrul U.N.B.R.²⁰, distincte atât față de aparatul statal, cât și de alte profesii sau funcții juridice (magistrați, notari publici, consilieri juridici, executori judecătorești)²¹.

2. Alin. (2) și (3) ale art. 1 din Lege consacră principiul *legalității* exercitării profesiei de avocat²².

Avocatura este o profesie *reglementată*²³ în principal de Legea specială²⁴ și Statut, fiind totodată aplicabile și alte acte normative care fac referire la organizarea și exercitarea sa, inclusiv Codul deontologic

¹⁸ Legea nr. 255/2004 privind modificarea și completarea Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat a fost publicată în M. Of. nr. 559 din 23 iunie 2004.

¹⁹ Șt. Naubauer, în T. Savu, Șt. Naubauer, *Comentariile noului cadru legal privind profesia de avocat*, cit. supra, p. 11.

²⁰ A se vedea: I. Leș, *Organizarea sistemului judiciar românesc. Noile reglementări*, Ed. All Beck, București, 2004, p. 230; L. Dănilă, *Organizarea și exercitarea profesiei de avocat*, ediția a II-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 70.

²¹ Fl.A. Baias, *Principiile profesiei de avocat în lumina Legii nr. 51/1995*, cit. supra, p. 30.

²² A se vedea: Șt. Naubauer, *Principiile fundamentale ce guvernează exercitarea profesiei de avocat în România*, cit. supra, pp. 63-65; *Idem*, *Constituirea, organizarea și funcționarea prin lege specială a Corpului de avocați din România – premise fundamentale pentru înfăptuirea justiției*, în *Dreptul* nr. 12/2014, pp. 36-41 și în volumul *Avocatura în România. 150 de ani în linia întâi a luptei pentru Drept*, Ed. Hamangiu, București, 2015, pp. 64-70.

²³ Conform art. 3 alin. (1) lit. a) din Directiva 2005/36/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 septembrie 2005 privind recunoașterea calificărilor profesionale (publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, seria L, nr. 255 din 30 septembrie 2005), prin „profesie reglementată” se înțelege „o activitate sau un ansamblu de activități profesionale al căror acces, exercitare sau una dintre modalitățile de exercitare este condiționată, direct sau indirect, în temeiul unor acte cu putere de lege și acte administrative, de posesia anumitor calificări profesionale”.

²⁴ Reținem aici și Legea nr. 72/2016 privind sistemul de pensii și alte drepturi de asigurări sociale ale avocaților, publicată în M. Of. nr. 342 din 5 mai 2016.

al avocatului român²⁵ și Codul deontologic al avocaților din Uniunea Europeană (în continuare, *Codul deontologic U.E.*)²⁶.

Pe această bază, conform art. 1 alin. (2) din Lege²⁷, corelat cu art. 3 alin. (2) și (4) din Statut, pot exercita în mod legal avocatura doar persoanele care au *calitatea de avocat și sunt înscrise pe tabloul baroului*²⁸ din care fac parte, fiind interzisă exercitarea oricărei activități specifice profesiei de către o persoană fizică fără a avea calitatea de avocat înscris într-un barou și pe tabloul avocaților sau de către o altă persoană juridică, cu excepția societății profesionale de avocați cu răspundere limitată²⁹.

Potrivit art. 3 alin. (3) din Statut, un avocat nu poate fi înscris decât într-un singur barou. În temeiul art. 1 alin. (2) corelat cu art. 59 alin. (1), (2), (4) și (5) din Lege, precum și cu art. 5 alin. (2) și (3) din Statut, toate barourile din România, legal constituite, sunt *membre de drept ale Uniunii Naționale a Barourilor din România (U.N.B.R.)* – persoană juridică de interes public, înființată prin lege și declarată *unică succesoare a Uniunii Avocaților din România*³⁰.

²⁵ Conform art. 10 alin. (1) din Codul deontologic al avocatului român, în exercitarea profesiei, avocatul este obligat să acționeze pentru apărarea clientului său în conformitate cu legea și cu reglementările profesionale.

²⁶ Codul deontologic U.E. a fost adoptat în Sesiunea Plenară din data de 28 octombrie 1998 și ulterior modificat în Sesiunile Plenare ale Consiliului Barourilor Uniunii Europene (CCBE) din 28 noiembrie 1998, 6 decembrie 2002 și 19 mai 2006 (publicat la adresa: <https://www.unbr.ro/codul-deontologic-al-avocailor-din-uniunea-europeana/>). În baza Hotărârii Congresului avocaților din 19-20 iunie 1999, prin Decizia Comisiei permanente a U.N.B.R. nr. 1486/2007, Codul deontologic U.E. s-a aplicat în România ca fiind și *Codul deontologic al avocatului român*, până la adoptarea acestuia din urmă prin Hotărârea Consiliului U.N.B.R. nr. 268/2017. Codul deontologic al avocatului român a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2018, dată de la care cele două coduri coexistă în ansamblul normativ ce reglementează profesia.

²⁷ Text modificat prin Legea nr. 255/2004 (a se vedea Șt. Naubauer, în T. Savu, Șt. Naubauer, *Comentariile noului cadru legal privind profesia de avocat*, cit. supra, pp. 11 și 12).

²⁸ Anticipând reglementarea propriu-zisă a organizării profesiei, art. 5 alin. (1) din Statut prevede că în fiecare județ și în municipiul București există și funcționează, în temeiul Legii, un singur barou, *persoană juridică de interes public*, constituit din toți avocații înscrși în tabloul avocaților care au sediul profesional principal în localitățile de pe raza acestuia. Iar conform art. 49 alin. (1) teza întâi din Lege, baroul este constituit din toți avocații dintr-un județ sau din municipiul București. A se vedea și *infra*, explicațiile art. 23 din Lege.

²⁹ A se vedea dispozițiile art. 107 din Lege și *infra*, explicațiile art. 6 din Lege.

³⁰ Uniunea Avocaților din România a fost înființată prin art. 71 alin. (1) din Legea pentru organizarea și unificarea Corpului de avocați din 1923 (Decretul nr. 610/1923 publicat în

Art. 1 alin. (3) din Lege – introdus prin Legea nr. 255/2004³¹ – corelat cu art. 5 alin. (4) din Statut interzic constituirea și funcționarea de barouri în afara U.N.B.R., actele de constituire și de înregistrare a unor astfel de entități fiind considerate *nule de drept*. Am arătat cu altă ocazie³² că terminologia utilizată în privința acestei sancțiuni nu trebuie înțeleasă prin ideea de nulitate ce operează în temeiul legii (fără a mai face necesară pronunțarea unei hotărâri judecătorești de constatare a efectelor produse), concepție pe care am considerat-o tributară distincției criticabile între nulitățile *de drept* (sau *de plin drept*) și nulitățile *judiciare* (după modul de valorificare a sancțiunii)³³. În realitate, intenția legiuitorului a fost aceea de a desemna³⁴ prin

M. Of. nr. 251 din 21 februarie 1923), ca *organ general al barourilor avocaților din România*, cu personalitate juridică.

³¹ Șt. Naubauer, în T. Savu, Șt. Naubauer, *Comentariile noului cadru legal privind profesia de avocat*, cit. supra, pp. 12 și 13.

³² *Ibidem*.

³³ Această distincție se regăsește, spre exemplu, în doctrina franceză mai veche, unde se consideră că nulitatea operează uneori „de plin drept” (*nullité de plein droit*), iar alteori în puterea unei hotărâri judecătorești – a se vedea J. René, *Traité élémentaire de procédure civile et commerciale*, 2me éd., Paris, 1929, p. 33, apud M. Popa, *Teoria generală a nulității actelor de procedură civilă*, Ed. All Beck, București, 2003, p. 151, nota de subsol nr. 1. În literatura noastră de specialitate din perioada interbelică s-a afirmat însă tranșant: „Procedura nu cunoaște nulități de drept; ele trebuie discutate, fie că sunt de ordine publică fie că sunt numai relative. Ca să pronunțe dar o nulitate cerută de lege, trebuie ca cineva să o ceară.” – V.G. Cădere, *Tratat de procedură civilă*, Ed. Cultura Națională, București, 1928, p. 29. Această viziune juridică s-a păstrat și în regimul comunist: „În realitate, ori de câte ori părțile nu sînt de acord, *nu poate exista nulitate fără o hotărâre judecătorească*. În acest înțeles, *toate nulitățile sînt, așadar, nulități judiciare*. (...) este necorespunzător a se vorbi despre „nulități de drept” ori „nulități de plin drept”. Fără a deosebi după cum este absolută sau relativă (ori după cum este expresă ori virtuală), nu este cazul a se vorbi, credem, *decît despre nulitate*. În ambele cazuri, actul juridic (sau parte din el) va fi nul. Iar nulitatea (presupunând că părțile nu s-au pus de acord) nu poate opera decît în urma pronunțării unei hotărâri judecătorești (sau arbitrale).” – Tr. Ionașcu, E.A. Barasch, în Tr. Ionașcu, E.A. Barasch, A. Ionașcu, S. Brădeanu, M. Eliescu, V. Economu, Y. Eminescu, M.I. Eremia, E. Roman, I. Rucăreanu, V.D. Zlătescu, *Tratat de drept civil*, vol. I, *Partea generală*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1967, pp. 343 și 345. După 1990, s-a subliniat că, „(...) în principiu, nulitățile presupun darea unei hotărâri a unui organ jurisdicțional (fiind, deci, judiciare, iar *nu de drept*) (...)” – Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București, 1992, p. 178.

³⁴ Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, cit. supra, *ibidem*.